

Мойсеєнко Олеся Миколаївна

здобувач наукового ступеня доктора філософії

Державного торговельно-економічного університету

Moysyenko Olesya

PhD Student of the

State University of Trade and Economics

ORCID: 0000-0002-4698-6843

**МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ**

**METHODS OF ACCOUNTING FOR ENTERPRISES IN THE
CONTEXT OF DIGITALIZATION**

Анотація. Вступ. Розвиток диджитал-технологій прямо чи опосередковано впливає на людей, бізнес, країни та суспільство загалом. Для підприємств диджиталізація є рушійною силою, що сприяє економії часу та ресурсів підприємства, підвищенню продуктивності праці, оптимізації бухгалтерських та інших процесів на підприємстві, удосконаленню внутрішніх та зовнішніх комунікацій, підвищенню рівня обслуговування та задоволеності клієнтів, розширенню каналів продажів, наданню більш доступної та порівнюваної інформації широкому колу споживачів. Якість та своєчасність забезпечення користувачів для прийняття рішень повною, правдивою та неупередженою інформацією, що є головною метою бухгалтерського обліку, підвищується з розвитком цифрових технологій.

Мета. Метою дослідження є визначення підходів та основи для розробки методики обліку діяльності підприємств в умовах диджиталізації.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: нормативно-правове забезпечення з питань провадження господарської діяльності підприємств, регулювання обліку, оподаткування, електронного документообігу; праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у царині бухгалтерського обліку та диджиталізації діяльності підприємств та галузей економіки. В процесі здійснення дослідження використано наступні наукові методи: теоретичного узагальнення та групування; формалізації, аналізу та синтезу; логічного узагальнення результатів.

Результати. У статті запропоновано імперативи диджиталізації обліку розглядати у взаємозв'язку з елементами методу бухгалтерського обліку, як основи для розробки деталізованої методики диджиталізації бухгалтерських процедур на підприємстві. Досліджено імперативи диджиталізації елементів методу бухгалтерського обліку, перспективи та складнощі щодо їх запровадження. Розкрито послідовність створення електронних внутрішніх первинних та облікових документів та зовнішніх двосторонніх первинних документів та договорів. Обґрунтовано, що диджиталізація навіть окремих елементів призводить до підвищення ефективності управління діяльністю підприємства.

Ключові слова: бухгалтерський облік, методика обліку, диджиталізація, диджитал-трансформація, диджиталізація бухгалтерських процедур, диджиталізація бухгалтерського обліку.

Summary. Introduction. The development of digital technologies directly or indirectly affects people, business, countries and society in general. For enterprises, digitalization is a driving force that contributes to saving time and

resources of the enterprise, increasing labor productivity, optimizing accounting and other processes at the enterprise, improving internal and external communications, increasing the level of service and customer satisfaction, expanding sales channels, providing more accessible and comparable information to a wide range of consumers. The quality and timeliness of providing users with complete, true and unbiased information for decision-making, which is the main goal of accounting, increases with the development of digital technologies.

Purpose. The purpose of the study is to determine the approaches and foundations for the development of accounting methods for enterprises in the conditions of digitalization.

Materials and methods. The materials of the research are: regulatory and legal support for the regulation on issues of conducting business activities of enterprises, accounting, taxation, electronic document flow; works of domestic and foreign authors conducting their scientific and practical research in the field of accounting and digitalization of the enterprise activities and economic sectors. In the process of carrying out the research, the following scientific methods were used: theoretical generalization and grouping; formalization, analysis and synthesis; logical generalization of the results.

Results. The article proposes to consider the imperatives of the accounting digitization in relation to the elements of the accounting method, as a basis for developing the detailed methods of digitization of accounting procedures at the enterprise. The imperatives of digitalization of the elements of the accounting method, prospects and difficulties regarding their implementation are studied. The sequence of creation of electronic internal primary and accounting documents and external bilateral primary documents and contracts is revealed. It is well-founded that the digitization of even individual elements leads to an increase in the efficiency of management of the company's activities.

Key words: *accounting, methods of accounting, digitalization, digital transformation, digitalization of accounting procedures, accounting digitalization.*

Постановка проблеми. Розвиток диджитал-технологій прямо чи опосередковано впливає на людей, бізнес, країни та суспільство загалом. Процес диджиталізації з кожним днем все активніше проникає в усі сфери нашої життєдіяльності і стає все більш визначальною тенденцією розвитку економіки найближчих десятиліть. Умови коронакризи, а згодом повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну пришвидшили процеси диджиталізації, які змінюють правила гри, мислення, ставлять перед країною, бізнесом і людьми нові завдання та виклики. Вирішення цих завдань та викликів інколи здається складним, але і відкриває нові можливості. Процес диджиталізації стосується і сфери бухгалтерського обліку, яка ефективно не може існувати без впровадження ефективних диджитал-технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку в умовах диджиталізації розглядалися такими вітчизняними та іноземними вченими і дослідниками як Richard Busulwa, Nina Evans [1], Alnoor Bhimani, Leslie Willcocks [2], Назарова К.О. [3], Тенюх З.І., Пелех У.В. [4], та ін. За окремими векторами диджиталізації бухгалтерських процедур можна виділити роботи Ashoka M., Abhishek N., Divyashree M. [5], якими здійснювався аналіз впливу роботизації на бухгалтерський облік, звітність та аудит, роботи J. Donald Warren, Kevin C. Moffitt, Paul Byrnes [6], Dimitris Balios, Siriyama Kanthi Herath, Destiny Woods, Gianluca Gabrielli, Alice Medioli, Paolo Andrei, Fanyu Meng, Raed Abueid, Tahani Ali Hakami, A. Faye Borthick, Robin R. Pennington, С.Ф. Легенчук [7], що присвячені вивченню впливу Big data на облікову інформацію. Етичні проблеми та вивчення викликів для бухгалтерського обліку, пов'язаних з диджитал-

трансформацією, вивчалися Ines Bouaziz Daoud [8]. Диджиталізації обліково-аналітичного забезпечення природного капіталу, природоохоронної діяльності підприємства присвячено роботи Лопіна А.О. [9; 10], Ковалевської Н.С., Нестеренко І.В., Янчева І.В. [10], впливу диджиталізації на професію бухгалтера Richins G., Stapleton A., Stratopoulos T., Wongc C. [11], Матієнко-Зубенко І.І. [12], Карпенко О.В., Плікус І.Й., Головіна Д.В. [13] та ін.

Разом з тим, питання яким чином диджиталізація змінює методику та організацію обліку на підприємстві залишається не повною мірою дослідженим та потребує фокусу уваги науковців.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в узагальненні інформації щодо методики диджиталізації бухгалтерських процедур на підприємстві, пошуку прийомів застосування перспективних інформаційних технологій на підприємствах в умовах диджиталізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динаміку технологічного розвитку країни складно уявити без забезпечення впровадження диджитал-технологій в інноваційній діяльності підприємства. Умови глобальної цифрової конкуренції дозволяють та спонукають учасників ринку впроваджувати інновації, змінювати бізнес-моделі і процеси, комерціалізувати отриманий результат і отримувати надприбуток.

Загалом, в цифровому просторі виділяють три етапи розвитку підприємства:

1. Диджитизація.
2. Диджиталізація, що призводить до зростання продуктивності роботи підприємства.
3. Диджитал-трансформація, результатом якої є створення повністю цифрових підприємств.

Диджиталізація – це перенесення реальних господарських відносин у електронний простір шляхом покращення та оптимізації окремих бізнес-процесів, сервісів, інструментів та блоків діяльності на базі соціальних, мобільних та інших цифрових технологій з метою підвищення продуктивності роботи підприємств та покращення взаємодії з клієнтами/споживачами. Процес диджиталізації є переходом від індустріальної епохи і аналогових технологій до епохи знань і творчості, яка характеризується цифровими технологіями та інноваціями в цифровому бізнесі. Повна диджитал-трансформація бізнесу – це мета, якої прагне більшість підприємств.

Для визначення імперативів диджиталізації бухгалтерських процедур пропонується взяти за основу загальновідомі елементи методу бухгалтерського обліку. Кожен з елементів в більшій чи меншій мірі піддається впливу диджитал-технологій. Загалом, можна виділити такі основні тенденції диджиталізації елементів методу бухгалтерського обліку як розвиток електронного документообігу, використання хмарного середовища та хмарних розрахунків, використання штучного інтелекту, сканерів та дронів, використання Big data, застосування транзакційних систем, підписання цифрових даних замість візуалізованих балансів та звітів. На думку автора, імперативи диджиталізації обліку доцільно розглядати у взаємозв'язку з елементами методу бухгалтерського обліку, що зображено на рис. 1.

		Імперативи диджиталізації елементів методу бухгалтерського обліку										
		Електронний документообіг	Використання сканерів, дронів	Штучний інтелект	Хмарні розрахунки	Big data	Транзакційні системи	Роботизація, автоматизація реконсилляції	Нові рахунки	Чат GPT	Підписання бази даних	xBrl-звітність
Елементи методу бухгалтерського обліку	Документування	✓	✓	✓			✓					✓
	Інвентаризація	✓	✓	✓								✓
	Оцінювання				✓	✓				✓		✓
	Калькулювання	✓			✓							✓
	Подвійний запис						✓	✓				✓
	Бухгалтерські рахунки						✓	✓	✓	✓		✓
	Бухгалтерський баланс	✓					✓				✓	✓
	Звітність	✓	✓	✓		✓	✓				✓	✓

Рис. 1. Імперативи диджиталізації елементів методу бухгалтерського обліку

Джерело: розроблено автором

Перелік, наведений на рис. 1 не є вичерпний та з розвитком диджитал-технологій він буде лише розширюватись, а межі все більше розмиватись. Крім того, рівень впливу кожного з імперативів на підприємства буде відрізнятись залежно від різних факторів – галузь, розмір, рівень розвитку, обізнаність/навички персоналу і т.д. Тому запропонована форма може застосовуватись як основа для розробки деталізованої методики диджиталізації бухгалтерських процедур на конкретному підприємстві. Кожен з імперативів для визначення поточного та цільового стану диджиталізації бухгалтерських процедур може оцінюватися за шкалою, що ґрунтується на професійних судженнях.

В умовах диджиталізації, на відміну від диджитал-трансформації, служби бухгалтерського обліку можуть здійснювати не реінжиніринг всього цілісного облікового процесу, а робити це вибірково, залежно від цілей, пріоритетів та можливостей. Також диджиталізація бухгалтерських

процедур є актуальною як для великих, так і малих підприємств, так як дозволяє здійснювати зміни навіть окремих елементів методу бухгалтерського обліку.

Документування. Фактично в Україні існують три види документообігу: паперовий, електронний, змішаний. Результатом диджиталізації є перехід документообігу від паперового на електронний. Переваги та недоліки електронного документообігу розглядалися багатьма вітчизняними науковцями, такими як Назарова К.О., Королук Т.М., Гаркуша С.А. та ін.

Зокрема, у 2020р. Гаркуша С.А. визначив, що «великим підприємствам електронні документи допомагають знизити витрати, якщо обсяг зовнішньої кореспонденції перевищує кілька сотень документів на місяць, а малому та середньому бізнесу, якому важливо отримувати оплату за товари або послуги в день отримання документів, електронний документообіг дає змогу в разі прискорити виконання договорів» [14]. Наразі, у 2023р., коли сервісів для електронного документообігу стало набагато більше і вони стали значно доступніші, можна стверджувати, що для малого та середнього бізнесу це стало і економічно значно вигідніше ніж паперовий документообіг (економія паперу, витрат на транспорт/пересилку та ін.).

Разом з тим, результати дослідження Степаненко О.І. та Чернишенко Я.Г. ще у 2015р. засвідчили наявність значної кількості застарілих реквізитів, повторень окремих показників в документах, перенасиченість форм документів непотрібною інформацією, багатоетапність процесу документообігу [15]. Залишається актуальним питанням і для сьогодення. Первинний документообіг має реформуватись шляхом уніфікації, стандартизації, спеціалізації, спрощення та збільшення пристосовуваності до електронного документообігу.

Не зважаючи на суттєве розширення спектру застосування електронних документів та комунікацій протягом останнього десятиліття, існує ряд перепон для відмови від оформлення паперових документів. І причиною цього часто є не внутрішні складнощі чи відсутність технічних можливостей на підприємстві, а зовнішні фактори, пов'язані з адміністративною складовою. Наприклад, для підтвердження сплати податків, судових зборів часто вимагається надання засвідчених паперових копій документів, а всім відома та широко застосовувана підприємствами різних форм власності форма Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт (або, так званий, Авансовий звіт) згідно позиції ДПА України, викладеній у Індивідуальній податковій консультації від 14.04.2021р. № 1536/ІПК/99-00-04-03-03-06 мала подаватися лише в паперовому вигляді, так як положеннями Порядку (наказ Міністерства фінансів України від 28.09.2015 № 841) було «не передбачено складання та надання платником податку Звіту в електронному вигляді з накладенням кваліфікованого електронного підпису» [16]. Тобто, хоча прямої заборони щодо використання електронних документів для Звіту немає, відсутність прямих вказівок про можливість використання електронних документів у Податковому кодексі України може мати негативні наслідки для підприємств. Хоча нові вимоги щодо документального підтвердження перебування працівника у відрядженні почали діяти ще з 1 квітня 2023р., форму Звіту про використання коштів Мінфін оновив лише в липні 2023р. Отже, лише з липня 2023р. форму Звіту про використання коштів /електронних грошей можна оформляти в електронному вигляді (з дотриманням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронні довірчі послуги»).

Серед найбільш поширених програмних продуктів/сервісів для електронного документообігу можна виділити М.Е.Дос, СОТА, FlyDoc, Аскод, Вчасно, ІнстаДок, Deals. Послідовність роботи при створенні

внутрішніх та двосторонніх зовнішніх первинних та облікових документів відображено в табл. 1.

Таблиця 1

Послідовність роботи при створенні внутрішніх первинних та облікових документів та зовнішніх двосторонніх первинних документів та договорів

Внутрішні		Зовнішні	
1.	Створення документу на базі шаблону або завантаження документу, створеного в іншій системі (в тому числі підтримка версійності документу)	1.	Створення документу на базі шаблону або завантаження документу, створеного в іншій системі (в тому числі підтримка версійності документу)
2.	Внутрішнє погодження документів (опціонально)	2.	Внутрішнє погодження документів (опціонально)
3.	Підписання документів електронним цифровим підписом	3.	Підписання документів електронним цифровим підписом
		4.	Пересилання для підпису контрагенту
		5.	Погодження документів контрагентом (опціонально)
		6.	Підписання документів електронним цифровим підписом
		7.	Пересилання підписаного документу Ініціатору
		8.	Отримання підписаного документу
4.	Пересилання для розгляду\виконання	9.	Пересилання для розгляду\виконання
5.	Делегування виконання (управління резолюціями)	10.	Делегування виконання (управління резолюціями)
6.	Контроль управлінням/виконанням (опціонально)	11.	Контроль управлінням/виконанням (опціонально)
7.	Збереження\архівування у системі	12.	Збереження\архівування у системі
8.	Вигрузка документу (опціонально)	13.	Вигрузка документу (опціонально)
9.	Знищення	14.	Знищення

Джерело: розроблено автором

Електронний документообіг на підприємстві, та для цілей обліку, в тому числі, стрімко зростає із року в рік. Відповідно, наступним питанням для вирішення та дослідження є питання зберігання таких електронних документів.

При створенні електронного архіву документів доцільно врахувати наступне: можливість завантаження документів разом з інформацією про їх підпис з систем, в яких здійснюється формування та підписання первинних та облікових документів; взаємозв'язок електронних первинних та облікових документів для їх формування до єдиної справи; налаштування динамічного вибору фільтрів (з можливістю збереження типових варіантів) для формування звітів, пошуку документів (справ) за відповідною ознакою; забезпечення коректного конвертування інформації в інші формати (зокрема, Excel). Також є доцільним переведення паперових архівів підприємства минулих років «у цифру», тобто диджиталізація документів. Це надасть можливість не тільки для зберігання таких копій (в тому числі в хмарних середовищах), а й роботі з цими документами за допомогою штучного інтелекту.

Спостерігається геп між запровадженням електронних архівів та створенням для його функціонування нормативно-правового забезпечення.

Інвентаризація. Використання штучного інтелекту та дронів в сучасних умовах суттєво полегшує інвентаризацію об'єктів, що знаходяться на великих площах або у важкодоступних чи небезпечних для людини місцях. Диджиталізація надала можливість інвентаризації навіть таких об'єктів, які до цього раніше не можливо було інвентаризувати. Наприклад, проекти, підтримані Федеральним міністерством фінансів (BMF) і Австрійським агентством сприяння науковим дослідженням (FFG), займаються пошуком інноваційних варіантів для цифрового запису лісових запасів і підтримки штучного інтелекту для моніторингу австрійських лісів з використанням спеціальних лазерних систем (технологія LiDAR). «Ці системи використовують властивості світлових променів для цифрового зображення тривимірної структури рослинності та рельєфу під нею» [17]. В рамках проекту з 2022 року здійснюється перевірка якості лісових даних, які

можна зібрати за допомогою лазерного сканування на землі та польотів безпілотників і суттєво оцінити за допомогою штучного інтелекту.

При диджиталізації самих процедур здійснення інвентаризації, вимоги до оформлення результатів інвентаризації в Україні суттєво застаріли та не враховують можливості та специфіку диджил-технологій. Наприклад, у п. 16 «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» передбачено, що «на кожній сторінці інвентаризаційного опису *вказуються словами число порядкових номерів активів та загальна кількість у натуральних вимірах* усіх активів, що записані на цій сторінці, незалежно від того, в яких одиницях виміру (штуках, метрах, кілограмах тощо) вони відображені» [18]. Фактично така вимога недоречна для цифрових документів, цілісність даних яких забезпечується іншими способами. Більше того, ця вимога породжує або недоцільність оформлення результатів інвентаризації в електронному вигляді, або необхідність здійснення додаткових доопрацювань документів (розробка), які не надають ніякої додаткової цінності для підприємства.

Оцінювання. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності вимагають від бухгалтерів застосування складних моделей, професійних суджень та оцінок. Часто такі оцінки простими засобами (наприклад, Excel) здійснити просто не можливо. Складні алгоритми перевантажують облікові системи та створюють затримки у часі, що для окремих організацій є критичним (наприклад, банків). Хмарні розрахунки та хмарне зберігання даних сприяють оптимізації таких процесів. Аналогічно, для оцінок важливу роль відіграють Big data. Наприклад, «Big Data використовується в процесі визначення справедливої вартості об'єктів обліку шляхом врахування специфічних особливостей оцінюваного об'єкта на основі аналізу малоструктурованих або повністю неструктурованих даних. ... В цілому використання Big Data для удосконалення процесу реалізації професійних суджень бухгалтера

дозволяє підвищити достовірність та реалістичність фінансової звітності, більш точно враховуючи можливі ризики діяльності підприємства через формування облікових резервів та застосування більш консервативних облікових оцінок» [7].

Калькулювання. При управлінні витратами важливу роль відіграє не тільки точність розрахунків, а й варіативність підходів, наприклад при розподілі накладних витрат на окремі продукти. Хмарні розрахунки та хмарне зберігання даних сприяють цьому процесу, а електронний документообіг спрощує процедури.

Подвійний запис. Застосування подвійного запису, як елементу методу бухгалтерського обліку при диджиталізації бухгалтерських процедур і раніше не завжди співпадало з підходами, закладеними в програмних продуктах іноземного виробництва. Якщо вітчизняні програми українських банків були більше зосереджені на забезпеченні подвійного запису для всіх операцій, то іноземні системи для операцій банків часто застосовують зміну балансу рахунку, що не породжує одночасного подвійного запису. Подвійний запис в таких системах, або у додаткових бухгалтерських системах, забезпечується, в тому числі, шляхом мапування транзакцій, або з розривом у часі. Особливо такі підходи використовуються для великих однотипних масивів транзакцій, наприклад, обліку операцій з платіжними картками.

В таких умовах підвищується потреба у побудові якісних автоматизованих процедур реконсіляції даних, записів, рахунків.

Існує також альтернативна позиція, що «принцип подвійного запису може трансформуватися в потрійний запис. Загалом ідеться про те, що господарські операції фіксуватимуться не лише в облікових реєстрах, а й у блокчейнмережі, де їх уже ніхто не зможе змінити... Проте варто зауважити, що запис кожної транзакції у блокчейні насправді не є третім записом. По суті це є подвійна бухгалтерія на блокчейні [19]».

Бухгалтерські рахунки. З підвищенням рівня автоматизації та здійснення автоматичних проводок, розширенням застосування транзакційних систем, є доцільним заведення окремих рахунків, що забезпечували б можливість відображення сум, які виникають в результаті мапування проводок, автоматичного «вирівнювання» балансу, наприклад, результат невідповідності сум активів та пасивів за рахунок заокруглень, збій програми, ін. Наразі для таких випадків використовуються транзитні рахунки, рахунки дебіторської чи кредиторської заборгованості, рахунки до з'ясування (для клієнтських операцій в банках). В міжнародній практиці такі рахунки називаються suspense рахунки. «Термін "suspense account" може мати кілька різних значень залежно від контексту. Загалом у діловому світі suspense account – це розділ фінансових книг компанії, де можна реєструвати неоднозначні записи, які потребують подальшого аналізу, щоб визначити їх належну класифікацію» [20]. В умовах диджиталізації процедур бухгалтерського обліку для таких цілей можуть заводитись так звані computer suspense рахунки. Автоматично сформовані проводки по рахунку computer suspense підлягають регулярному детальному аналізу, залишки по них носять тимчасовий характер і в подальшому суми переносяться на відповідні рахунки головної книги. Такі computer suspense рахунки потребують підвищеної уваги, призначення окремих процедур контролю (відповідальні, періодичність та ін.). На кінець звітного періоду залишків по рахунках computer suspense не повинно бути. Для українських компаній поняття рахунку computer suspense є новим.

Бухгалтерський баланс. У хмарному середовищі можуть зберігатись не тільки окремі обрахунки, окремі дані, але й самі програми, в т.ч. для ведення бухгалтерського обліку підприємства. В таких випадках, відповідальність не тільки за зберігання, а й за оновлення та забезпечення захисту програм може покладатися на постачальників таких сервісів.

З розвитком диджитал-технологій візуалізована форма бухгалтерського балансу дещо втрачає своє первісне призначення, так як при переході на сучасні технології більш важливими стають безпосередньо дані в програмних продуктах, що формують баланс. Бухгалтерські дані можуть бути візуалізовані в різному вигляді, в будь який час та з доступом до них з любої точки світу.

Звітність. У зв'язку з диджиталізацією процедур бухгалтерського обліку поняття носія облікової інформації змінюється. Наразі різного роду облікові дані можуть зберігатися на папері, на серверах та дисках, в хмарному сховищі даних. В економічній літературі носії облікової інформації, які застосовуються в обліку, поділяються на три групи:

- пристосовані для сприйняття людьми;
- пристосовані для сприйняття комп'ютерною технікою;
- комбіновані, дані яких можуть сприйматися людиною і обчислювальною технікою.

В межах запровадження в Україні єдиної Системи фінансової звітності за новим форматом звітування, подання фінансової звітності суб'єктами звітування, що становлять суспільний інтерес здійснюється за принципом «єдиного вікна» на основі використання електронних документів у форматі Inline XBRL (iXBRL), що дозволяє щоб один і той же документ був наданий у двох ракурсах: для зручного читання людиною та структуровано у формі машинозчитувальних даних [21]. iXBRL використовується мільйонами компаній по всьому світу.

Розширенню спектру звітності сприяє використання Big Data. «Нові компетентності бухгалтерів, що набуваються в результаті впровадження Big Data інструментарію в систему обліку, дозволяють радикально покращити процес прийняття управлінських рішень на підприємствах, в цілому посилюючи значущість облікової служби як елемента системи управління [7]».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, підвищення ефективності бухгалтерських процесів необхідно для того, щоб відповідати рівню зростаючої диджиталізації підприємств в умовах конкурентного середовища. Це, в першу чергу, стосується організації та методики обліку на підприємствах. Методика обліку діяльності підприємств значною мірою обумовлена рівнем диджиталізації процесів обліку, особливостями урегулювання проблемних питань обліку та звітності, що здійснюються в динамічних умовах. На відміну від диджитал-трансформації, в умовах диджиталізації, служби бухгалтерського обліку можуть здійснювати не реінжиніринг всього цілісного облікового процесу, а робити це вибірково, залежно від цілей, пріоритетів та можливостей. Диджиталізація навіть окремих елементів призводить до досягнення синергетичного ефекту, що призводить до підвищення ефективності управління діяльністю підприємства. Поглиблення вивчення імперативів диджиталізації елементів методу бухгалтерського обліку потребує додаткових досліджень та, в умовах прискорення диджиталізації суспільства, розширення спектру практичного застосування цих знань для підприємств. Наразі динаміка розвитку диджитал-технологій випереджає динаміку отримання відповідних знань та навичок, що необхідні сучасним бухгалтерам та аудиторам.

В Україні, особливо в умовах агресії російської федерації, питання диджиталізації процедур бухгалтерського обліку є надактуальним. При усуненні штучних перепон для застосування диджитал-технологій, сучасні інструменти диджиталізації можуть здійснити революцію у бухгалтерському обліку та аудиті.

Література

1. Busulwa R., Evans N. Digital Transformation in Accounting. *Routledge*. London, 2021.

2. Bhimani A., Willcocks L. Digitisation, 'Big Data' and the transformation of accounting information. *Accounting and Business Research*. 2014. 44(4). P. 469-490. doi: 10.1080/00014788.2014.910051.
3. Назарова К.О., Мойсеєнко О.М. COVID-криза як драйвер диджиталізації бухгалтерських процедур. *Бізнес-Інформ*. 2020. № 6. С. 227–234. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-6_0-pages-227_234.pdf (дата звернення: 29.12.2023).
4. Тенюх З.І., Пелех У.В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. 41. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66>.
5. Ashoka M., Abhishek N., Divyashree M. Emerging Trends in Accounting: An Analysis of Impact of Robotics in Accounting, Reporting and Auditing of Business and Financial Information. *International Journal of Business Analytics and Intelligence*. 2019. 7(2). P. 28-34. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3524486 (дата звернення: 29.12.2023).
6. Warren J. D., Moffitt K. C., Byrnes P. How Big Data Will Change Accounting. *Accounting Horizons*. 2015. 29(2). doi: <https://doi.org/10.2308/acch-51069>.
7. Легенчук С.Ф., Денисюк О.М. Перспективи та проблеми розвитку обліку в умовах використання Big Data. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2022. № 3(53). С. 14–20. doi: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2022-3\(53\)-14-20](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2022-3(53)-14-20).
8. Daoud I. Ethical considerations in the Era of Digitalization: A Closer Look at the Accounting Profession. *Iris Journal of Economics & Business Management*. 2023. 1(4). 6 p. URL: <https://irispublishers.com/ijebm/pdf/IJEBM.MS.ID.000517.pdf> (дата звернення: 29.12.2023).

9. Лопін А. О. Діджиталізація обліково-звітної інформації про природний капітал як засіб підвищення екологічної свідомості суспільства. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70), № 2. С. 168-173.
10. Ковалевська Н.С., Нестеренко І.В., Янчева І.В., Лопін А.О. Діджиталізація обліково-аналітичного забезпечення природоохоронної діяльності підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2021. Вип. 1 (33). URL: <https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/3302> (дата звернення: 29.12.2023).
11. Richins G., Stapleton A., Stratopoulos Th. C., Wongc Ch. Big Data Analytics: Opportunity or Threat for the Accounting Profession. *Journal of Information Systems*. 2017. 31(3). URL: https://www.academia.edu/33575152/Big_Data_Analytics_Opportunity_or_Threat_for_the_Accounting_Profession (дата звернення: 29.12.2023).
12. Матієнко-Зубенко І.І. Digital-технології трансформують професійний ландшафт бухгалтерів і аудиторів: світові та вітчизняні реалії. *The scientific heritage*. 2020. № 49. Р. 15–20.
13. Карпенко О.В., Плікус І.Й., Головіна Д.В. Від традиційного бухгалтерського обліку до digital обліку. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: матеріали III Всеукраїнської науковопрактичної конференції* (м. Полтава, 31 березня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 60-62. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/77478/1/Karpenko_Plikus_Golovina.pdf;jsessionid=D94FFDF57E90FAB43D5D9CFAA113DDF3 (дата звернення: 29.12.2023).

14. Гаркуша С. А. Електронний документообіг: переваги та недоліки впровадження. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 50. С. 259–262. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2020/50_2020_ukr/45.pdf (дата звернення: 29.12.2023).
15. Степаненко О. І., Чернишенко Я.Г. Альтернативні підходи в документуванні облікової інформації про об'єкти основних засобів підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика". 2015. Вип. 5. С. 151–157. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/12453> (дата звернення: 29.12.2023).
16. Щодо правомірності складання первинних документів в електронному вигляді та використання кваліфікованого електронного підпису. *Державна податкова служба України*. Індивідуальна податкова консультація від 14.04.2021р. № 1536/ПК/99-00-04-03-03-06. Професійний бухгалтер. 2021. 10. № 49.
17. Цифрова інвентаризація лісів. *Вісник лісової промисловості*. 2023. URL: <https://bulletin.com.ua/europa/czyfrova-inventaryzacziya-lisiv/> (дата звернення: 29.12.2023).
18. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. *Офіційний вісник України*. 2014. № 91. С. 2627.
19. Бондарєва Т.Г., Немкович О.Б. Зародження сучасної бухгалтерії: Лука Пачолі та подвійний запис. *Бізнес-навігатор*. 2019. 5-2. С. 103–106. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2019/54_2_2019/20.pdf (дата звернення: 29.12.2023).
20. Bloomenthal A. What Is a Suspense Account? How It Works, Types, and Example. *Investopedia*. 2023. URL:

<https://www.investopedia.com/terms/s/suspenseaccount.asp> (дата звернення: 29.12.2023).

21. Мойсеєнко О.М. Виклики щодо обліку та диджитал-звітності в форматі XBRL в Україні. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-й річниці створення кафедри аудиту* (10 грудня 2020 р.). Київ: КНЕУ, 2020. С. 233–235. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/34992/Oaao_20_12_89.pdf?sequence=1 (дата звернення: 29.12.2023).

References

1. Busulwa, R., & Evans, N. (2021). *Digital Transformation in Accounting*. Routledge. London.
2. Bhimani, A., & Willcocks, L. (2014). Digitisation, 'Big Data and the transformation of accounting information. *Accounting and Business Research, 44*(4), 469-490. doi: 10.1080/00014788.2014.910051.
3. Nazarova, K.O., & Moiseienko, O.M. (2020). COVID-kryza yak draiver dydzhitalizatsii bukhhaltenskykh protsedur. *Biznes-Inform, 6*, 227–234. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-6_0-pages-227_234.pdf [in Ukrainian].
4. Teniukh, Z.I., & Pelekh, U.V. (2022). Didzhitalizatsiia bukhhaltenskoho obliku v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku. *Ekonomika ta suspilstvo, 41*. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66> [in Ukrainian].
5. Ashoka, M., Abhishek, N., & Divyashree, M. (2019). Emerging Trends in Accounting: An Analysis of Impact of Robotics in Accounting, Reporting and Auditing of Business and Financial Information. *International Journal of Business Analytics and Intelligence, 7*(2), 28-34. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3524486

6. Warren, J. D., Moffitt, K. C., & Byrnes, P. (2015). How Big Data Will Change Accounting. *Accounting Horizons*, 29(2). doi: <https://doi.org/10.2308/acch-51069>.
7. Lehenchuk, S.F., & Denysiuk, O.M. (2022). Perspektyvy ta problemy rozvytku obliku v umovakh vykorystannia Big Data. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, 3(53), 14–20. doi: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2022-3\(53\)-14-20](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2022-3(53)-14-20) [in Ukrainian].
8. Daoud, I. (2023). Ethical considerations in the Era of Digitalization: A Closer Look at the Accounting Profession. *Iris Journal of Economics & Business Management*, 1(4), 6. URL: <https://irispublishers.com/ijebm/pdf/IJEBM.MS.ID.000517.pdf>
9. Lopin, A. O. (2020). Didzhitalizatsiia oblikovo-zvitnoi informatsii pro pryrodnyi kapital yak zasib pidvyshchennia ekolohichnoi svidomosti suspilstva. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V. I. Vernadskoho. Ekonomika i upravlinnia*, 31 (70), 2, 168-173 [in Ukrainian].
10. Kovalevska, N.S., Nesterenko, I.V., Yancheva, I.V., & Lopin, A.O. (2021). Dydzhitalizatsiia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia pryrodookhoronnoi diialnosti pidpriemstva. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, 1 (33). URL: <https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/3302> [in Ukrainian].
11. Richinsm G., Stapleton, A., Stratopoulos, Th. C., Wongc, Ch. (2017). Big Data Analytics: Opportunity or Threat for the Accounting Profession. *Journal of Information Systems*, 31(3). URL: https://www.academia.edu/33575152/Big_Data_Analytics_Opportunity_or_Threat_for_the_Accounting_Profession
12. Matiienko-Zubenko, I.I. (2020). Digital-tekhnologii transformuiut profesiinyi landshaft bukhhalteriv i audytoriv: svitovi ta vitchyzniani realii. *The scientific heritage*, 49, 15–20 [in Ukrainian].

13. Karpenko, O.V., Plikus, I.I., & Holovina, D.V. (2020). Vid tradytsiinoho bukhhalterskoho obliku do digital obliku. *Aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku obliku, analizu ta kontroliu v sotsialno-orientovanii systemi upravlinnia pidpriemstvom: materialy III Vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii* (pp. 60-62). Poltava. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/77478/1/Karpenko_Plikus_Golovina.pdf;jsessionid=D94FFDF57E90FAB43D5D9CFAA113DDF3 [in Ukrainian].
14. Harkusha, S. A. (2020). Elektronnyi dokumentoobih: perevahy ta nedoliky vprovadzhennia. *Infrastruktura rynku*, 50, 259–262. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2020/50_2020_ukr/45.pdf [in Ukrainian].
15. Stepanenko, O. I., & Chernyshenko, Ya.H. (2015). Alternatyvni pidkhody v dokumentuvanni oblikovoi informatsii pro obiekty osnovnykh zasobiv pidpriemstva. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. Uzhhorod: Vydavnychiy dim "Helvetyka", 5, 151–157. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/12453> [in Ukrainian].
16. Shchodo pravomirnosti skladannia pervynnykh dokumentiv v elektronnomu vyhliadi ta vykorystannia kvalifikovanoho elektronnoho pidpysu. *Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy*. Indyvidualna podatkova konsultatsiia vid 14.04.2021r. № 1536/IPK/99-00-04-03-03-06. Profesiinyi bukhhalter. 2021. 10. № 49 [in Ukrainian].
17. Tsyfrova inventaryzatsiia lisiv. (2023). *Visnyk lisovoi promyslovosti*. URL: <https://bulletin.com.ua/europa/cyfrova-inventaryzaciya-lisiv/> [in Ukrainian].
18. Polozhennia pro inventaryzatsiiu aktyviv ta zoboviazan: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 02.09.2014 r. № 879. (2014). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. № 91. S. 2627 [in Ukrainian].

19. Bondarieva, T.H., Nemkovych, O.B. (2019). Zarodzhennia suchasnoi bukhhalterii: Luka Pacholi ta podviinyi zapys. *Biznes-navihator*, 5-2, 103–106. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2019/54_2_2019/20.pdf [in Ukrainian].
20. Bloomenthal, A. (2023). What Is a Suspense Account? How It Works, Types, and Example. *Investopedia*. URL: <https://www.investopedia.com/terms/s/suspenseaccount.asp>
21. Moiseienko, O.M. (2020). Vyklyky shchodo obliku ta dydzhytal-zvitnosti v formati XBRL v Ukraini. *Oblik, analiz, audyt ta opodatkuvannia: suchasna paradyhma v umovakh staloho rozvytku: zbirnyk materialiv VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoj 20-y richnytsi stvorennia kafedry audytu*. (pp. 233–235). Kyiv: KNEU. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/34992/Oaao_20_12_89.pdf?sequence=1 [in Ukrainian].